

- не користуватися електромережею до повного осушення будинку;
- обов'язково кип'ятити питну воду, особливо з джерел водопостачання, що були підтоплені;
- просушити будинок, провести ретельне очищення та дезінфекцію забрудненого посуду і домашніх речей та прилеглої до будинку території;
- здійснювати осушення затоплених підвальних приміщень поетапно, з розрахунку 1/3 об'єму води на добу;
- електроприладами можна користуватися тільки після їх ретельного просушування;
- заборонено вживати продукти, що були підтоплені водою під час повені – позбудьтеся їх та консервації, що була затоплена водою і дістала ушкодження.

Повінь – значно більш поширене стихійне лихо в порівнянні з іншими екстремальними природними подіями. Катастрофічні повені з великими матеріальними збитками, а також людськими жертвами в останні роки відбуваються у Закарпатті та інших регіонах, їх причиною є не тільки природні фактори, але й непродумана діяльність людей, зокрема – неконтрольована вирубка лісів. Жертви серед населення – найбільш трагічний і, безумовно, легше всього виділяється, прямий результат повені. Тому лише свідоме ставлення до питання попередження повеней та заходів щодо ліквідації їх наслідків, найперше – з боку держави, стане запорукою уникнення у майбутньому цих стихійних явищ.

Використані джерела

1. *Методичні рекомендації щодо дій населення при повені, наводку.* – Режим доступу: <http://ru.scribd.com/doc/93104294/%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%96>
2. *Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник.* – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – 438 с.
3. *Стеблюк М.Л. Цивільна оборона : Підручник.* – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2004. – 490 с.

*Куча О.В.
(Полтава)*

ПРИНЦИПИ І СПОСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕВАКУАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Евакуація населення і розміщення у зонах, які є безпечними для проживання є основним засобом його захисту у містах та інших населених пунктах, які мають об'єкти підвищеної небезпеки і неповністю забезпечені захисними спорудами [1]. Евакуації підлягає населення, яке проживає в населених пунктах, що знаходяться у зонах можливого катастрофічного затоплення, можливого радіоактивного забруднення, хімічного ураження, у районах виникнення стихійного лиха, аварій і катастроф (якщо виникає

безпосередня загроза життю та здоров'ю людей). Залежно від обстановки, яка склалася на час НС, може бути проведена загальна або часткова евакуація населення тимчасового або безповоротного характеру.

Загальна евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України для всіх категорій населення і планується на випадок [4]:

- можливого небезпечного радіоактивного забруднення територій навколо атомних електростанцій (якщо виникає безпосередня загроза життю та здоров'ю людей, які проживають у зоні ураження);
- виникнення загрози катастрофічного затоплення місцевості з чотиригодинним добіганням проривної хвилі.

Часткова евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України у разі загрози або виникнення НС техногенного та природного характеру місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування. Під час проведення часткової евакуації завчасно вивозиться не зайняте у сферах виробництва та обслуговування населення: діти, учні навчальних закладів, вихованці дитячих будинків, разом з викладачами та вихователями, студенти, пенсіонери та інваліди, які утримуються у будинках для осіб похилого віку, разом з обслуговуючим персоналом і членами їх сімей [1].

Проведення організованої евакуації, запобігання проявам паніки і недопущення загибелі людей забезпечується шляхом:

- планування евакуації населення;
- визначення зон, придатних для розміщення евакуйованих з потенційно небезпечних зон;
- організації оповіщення керівників підприємств і населення про початок евакуації;
- організації управління евакуацією;
- всебічного життєзабезпечення в місцях безпечного розселення евакуйованого населення;
- навчання населення діям під час проведення евакуації.

Евакуація населення проводиться способом, який передбачає вивезення основної частини населення із зон НС техногенного та природного характеру усіма видами наявного транспорту, а в разі його відсутності чи недостатності, а також у випадку руйнування транспортних шляхів – організоване виведення населення пішим ходом по заздалегідь розроблених маршрутах.

Планування евакуації – одне з найважливіших завдань штабів ЦЗ всіх ступенів. У масштабі міста проведення евакуаційних заходів планується штабом ЦЗ міста. Основний документ, який визначає обсяг, зміст, терміни проведення заходів щодо розосередження й евакуації населення і порядок з виконання, це план ЦЗ (розділ про захист населення). Виписки з цього плану доводяться до відома штабів ЦЗ міських районів і об'єктів народного господарства в тій мірі, що їх стосується. Вихідними даними для планування евакуації населення міста є:

- загальна чисельність проживаючих у місті;
- кількість підприємств, установ, навчальних закладів, науково-дослідних інститутів та інших установ і організацій:
- кількість робітників та службовців, що підлягають розосередженню разом із членами їхніх родин;
- кількість тих, хто підлягає евакуації;
- кількість населених пунктів сільської місцевості і приміщень у них, придатних для розташування людей, установ і організацій; їх санітарний стан;
- наявність залізничних, автомобільних і водних шляхів та їх пропускна здатність;
- кількість залізничних станцій і платформ, пристаней і причалів, пунктів посадки і висадки; стан мостів: можливості підвищення пропускну здатності доріг і водних шляхів;
- наявність у місті та у заміській зоні медичних закладів, медичного персоналу, лікарських засобів; можливості медичного забезпечення населення на збірних пунктах, на шляху проходження й у районах розміщення евакуйованих;
- наявність і розміщення запасів продовольства та предметів першої необхідності; кількість і пропускна здатність підприємств громадського харчування; наявність хлібо заводів, пекарень та їх продуктивність; можливість організації пересувних пунктів харчування; порядок доставки продовольства і предметів першої необхідності; наявність захисних споруд, їх місткість і захисні властивості; наявність матеріалів і конструкцій для будування ПРУ; наявність і місця збереження індивідуальних засобів захисту, порядок і термінів забезпечення ними тих, кого евакууюють [3].

На підставі плану евакуації у ході підготовки до його здійснення: створюються і підтримуються в постійній і готовності пункти управління, засоби зв'язку й оповіщення. Підготовляються усі види транспорту, станції і пункти посадки та висадки, транспортні і пішохідні маршрути, пункти приймання евакуйованих (ППЕ) і райони розміщення у заміській зоні. Виявляються приміщення і споруди, придатні для використання їх як ПРУ; будуються та обладнуються джерела водопостачання; підготовляється і виконується ряд інших заходів, які сприяють успішному проведенню розосередження й евакуації.

Проведення евакуації. Евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України і здійснюється органами виконавчої влади. Рішення на проведення екстреної евакуації можуть прийняти начальники ЦЗ об'єкта, району, міста. Підготовча й організаційна робота з проведення евакуації покладається на штаби ЦЗ і евакуаційні органи [1].

Одержавши розпорядження про проведення евакуації, штаби ЦЗ об'єктів народною господарства разом з евакуаційними комісіями:

– уточнюють чисельність робітників, службовців і членів їхніх родин, що підлягають розосередженню й евакуації, номери залізничних ешелонів, автомобільних колон і пішохідних маршрутів, виділених об'єкту за планом; терміни прибуття на збірний евакуаційний пункт;

– оповіщають і організують збір робітників, службовців і членів їхніх родин; надають допомогу місцевим органам у районах розосередження й евакуації розміщувати прибуваюче населення.

Міські евакуаційні комісії створюють збірні евакуаційні пункти (ЗЕП). Кожному ЗЕП присвоюється державний реєстраційний номер. Розміщуються ЗЕП у громадських будівлях – школах, будинках культури та ін. Пункти збирають населення, проводять реєстрацію його, організують посадку людей на транспорт або формують піші колони і відправляють їх у замську зону, район евакуації. Про початок евакуації населення повідомляють на підприємствах, установах, у навчальних закладах, а також через радіотрансляційну мережу і місцеве телебачення. Дізнавшись про початок евакуації, люди повинні негайно підготуватися до виїзду (виходу), скласти необхідні речі, засоби індивідуального захисту, медикаменти, продукти, документи і гроші. У будинку, квартирі зняти фіранки з вікон, прибрати предмети і речовини, які легко спалахують [3].

Відповідно необхідно підготувати до евакуації дітей. Підбираючи одяг і взуття, слід враховувати їх захисні властивості та пору року. Для дітей до 3 років необхідно взяти запас необхідних продуктів. Дітям дошкільного віку у внутрішню кишеню одягу, яким вони користуються, вкласти картку із зазначеними прізвищем, ім'ям і по батькові дитини, роком народження, домашньою адресою і місцем роботи батьків. Ще краще написати ці дані на клаптику білої тканини і підшити його з внутрішньої сторони одягу дитини, наприклад, під коміром.

Транспортне забезпечення евакуації включає: вивезення населення, установ і організацій у райони евакуації, вивезення матеріальних цінностей; перевезення робочих змін з районів евакуації в місто на підприємства і назад. Штаб ЦЗ об'єкта одержує випуску із плану евакуаційних заходів, у котрій зазначено, які транспортні засоби виділяються об'єкту, їх місткість, час подачі, місце посадки, час відправлення, місце і час висадки.

Матеріальне забезпечення включає, головним чином, постачання евакуйованого населення продовольством і предметами першої необхідності. Його організація покладається на заступника начальника об'єкта з матеріально-технічного забезпечення, що спільно зі службами ЦЗ міського та сільського районів підготовляє необхідні умови для постачання матеріальними засобами робітників та службовців об'єкта і членів їх родин у замській зоні, а також організовує харчування працюючої зміни на об'єкті. Забезпечення продовольством та предметами першої необхідності у замській зоні організовується через місцеві торгові організації, мережі громадського харчування і побутового обслуговування [3].

На пішохідних маршрутах для забезпечення евакуйованих передбачають організацію рухомих пунктів харчування і водопостачання, а в зимовий час – і пунктів обігріву. Постачання питною водою у замиській зоні здійснюється в основному з артезіанських колодязів, шахтних, трубчастих та інших закритих джерел.

Медичне обслуговування евакуйованого населення здійснюється через існуючу мережу лікарень, поліклінік і медпунктів сільської місцевості, розширювану за рахунок міських лікувальних установ, що вивозяться. Для збільшення персоналу лікарень і поліклінік залучаються лікарі й інші медпрацівники з числа евакуйованих. На період проведення евакуаційних перевезень населення медична служба ЦЗ виділяє на пункти збору і посадки медичний персонал. Для надання медичної допомоги у дорозі на кожен залізничний ешелон, автоколонну чи пішу колону виділяються медпрацівники, переважно з числа евакуйованих; у пунктах приймання евакуйованих (ППЕ) й у пунктах висадки медичними службами сільських районів створюються медпункти [2].

Інженерне забезпечення розосередження й евакуації включає забезпечення утримання і ремонт доріг, устаткування пунктів посадки і висадки, колонних шляхів на пішохідних маршрутах, побудову пішохідних переходів на водних перешкодах, обладнання укриттів для населення на шляхах евакуації та у районах розміщення. Відповідальність за стан колонних шляхів і доріг покладається на начальника ЦЗ, на території якого вони проходять.

Використані джерела

1. Арустамов Е.А. «Безпека життєдіяльності» / підручник під ред. Е.А. Арустамов. – К. : «Дашков», 2001.
2. Губський А.І. Цивільна оборона / А.І. Губський. – К., 2000.
3. Коваленко І.В. Захист населення і територій від НС природного і техногенного характеру / І.В. Коваленко. – М., 1994.
4. Постанова КМ України "Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення НС техногенного та природного характеру" від 24.10.2001 року № 1432.

Макаруша О.А.
(Полтава)

ПОЖЕЖІ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Порушення пожежних норм і правил у технологічних процесах виробництва, необережне поводження з вогнем, неправильне облаштування та експлуатація систем опалення, вентиляції, електроустаткування є найпоширенішими причинами пожеж на виробництві.

Дуже часто пожежі на виробництві спричинені необережним поводженням з вогнем. Під цим, як правило розуміють паління в недозволених місцях та виконання так званих вогневих робіт (вогневими